

**Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách
na Slovensku za rok 2009**

Úvodné oslovenie	3
Zhrnutie výsledkov	5
Zistenia	
Účastníci prieskumu	6
Výskyt podvodov v spoločnostiach	9
Spôsob spáchania a odhalenie podvodov	11
Dopady podvodného konania	17
Spätné získanie majetku a náhrada strát	19
Existencia kontrolných systémov	20
Očakávanie vývoja podvodov v budúcnosti	26
Informácie o organizátoroch	29
Kontakty	30

S radosťou Vám predstavujeme výsledky **Prieskumu o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009**, ktorý uskutočnili spoločnosti Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o., v spolupráci s ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants).

Surveilligence, špecializovaná forenzná agentúra zameraná na detekciu, vyšetrovanie a prevenciu podvodov, ako aj TPA Horwath, audítorská a poradenská spoločnosť patriaca do svetového TOP 10 v odvetví profesionálnych audítorských a poradenských služieb, sa v tomto prieskume pokúsili zmapovať stav výskytu podvodov, dopady podvodného konania a existenciu kontrolných opatrení na elimináciu podvodov v organizáciách pôsobiacich na Slovensku.

Naším hlavným cieľom bolo porozumieť rozsahu výskytu podvodov, ich negatívnym dopadom a pripravenosti organizácií čeliť podvodnému konaniu. Impulzom pre uskutočnenie tohto prieskumu bolo aj zmapovanie miery výskytu a príčin vzniku podvodov v jednotlivých segmentoch finančného a nefinančného sektora na Slovensku.

Dôvodom, prečo sme sa rozhodli sprostredkovať výsledky prieskumu širokej verejnosti, je zvýšenie verejného povedomia o nebezpečenstve a negatívnych dopadoch podvodného konania, ako aj poskytnúť malý príspevok k rozvíjaniu etickej spoločnosti. Myslíme si, že porozumením súčasnej situácie v oblasti výskytu podvodov, ich detekcie a metód odhalenia môže dôjsť k ďalšiemu zavádzaniu nástrojov na kontrolu, prevenciu a elimináciu podvodov, rozširovaniu povedomia o nekalých praktikách a najmä k podpore vzdelávania o podvodoch na Slovensku.

Táto správa je prvým detailným prieskumom zameraným výhradne na organizácie pôsobiace na Slovensku. Našou ambíciou je poskytovať takýto prieskum a prehľad pravidelne, aby umožnil sledovanie trendov a mapoval vývoj vo všetkých odvetviach hospodárstva Slovenska.

Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009 prebiehal v mesiacoch jún a júl 2009. Z oslovených organizácií podnikajúcich na Slovensku, vybraných na základe svojej veľkosti a segmentu podnikania, nám svoje odpovede zaslalo 74 organizácií.

Prieskum bol prísne anonymný. Prieskum bol sprístupnený on-line, vo forme webového dotazníka. Obsahoval 54 otázok, rozdelených do 2 častí. Prvá časť dotazníka obsahovala otázky zamerané na výskyt podvodov a dopady podvodného konania. Druhá časť bola zameraná na zistenie stavu kontrolného systému proti vzniku podvodov v jednotlivých organizáciách.

Radi by sme sa poďakovali všetkým osobám a organizáciám, ktoré sa zúčastnili tohto prieskumu, a svojím časom a odpoveďami prispeli k vytvoreniu tejto jedinečnej správy. Bez Vašej ochoty by sa nám tento prieskum nikdy nepodarilo uskutočniť.

Veríme, že táto správa bude pre Vás zaujímavým zdrojom informácií a pomôže Vám, či Vašej organizácii, k vybudovaniu efektívnejšieho kontrolného systému a prispeje k eliminácii rizika podvodného konania.

Ivan Paule
Partner
TPA Horwath

Ján Lalka
Managing Director
Surveillance, s.r.o.

Kateřina Benešová
Riaditeľka pre Slovensko
ACCA

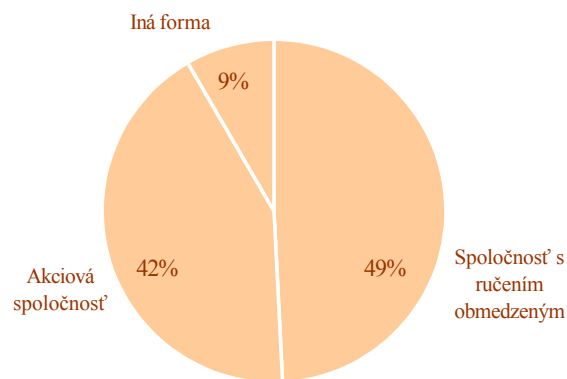
Zhrnutie výsledkov prieskumu

- 86% účastníkov prieskumu označilo uplácanie a korupciu za najškodlivejší druh podvodu pre našu spoločnosť.
- Dve tretiny účastníkov označili za najväčšie faktory rastu podvodov neefektívne súdnictvo, nedostatočnú etickú kultúru a chýbajúce morálne vzory.
- 52% účastníkov prieskumu sa za posledné dva roky stretli s prípadmi podvodného konania.
- Takmer 47% organizácií utrpelo straty v rozsahu do 100 000 EUR, takmer 12% organizácií straty v rozsahu 100 001 až 250 000 EUR.
- Najčastejšou z okolností, ktoré prispeli ku vzniku podvodov, boli nedostatočné alebo chýbajúce kontroly.
- Len 26% účastníkov potvrdilo, že už majú zavedený kontrolný systém, zatiaľ čo 14% respondentov tento systém nemá a ani neplánuje zaviesť.
- Medzi najpoužívané kontroly v organizáciách patria postupy týkajúce sa výberu dodávateľov a nákupu, stretu záujmov a oddelenia zodpovedností, ďalej monitorovanie práce zamestnancov a zavedenie bezpečnostných opatrení v oblasti IT.
- Informácie od zamestnancov sú najčastejším spôsobom odhalenia podvodov v organizáciách.
- Medzi najúčinnšie kontroly patrí tzv. whistleblowing, t.j. anonymné oznamovanie nekalých praktík. Hoci takmer 40% respondentov potvrdilo jeho využívanie, len 32% účastníkov prieskumu uviedlo, že dostatočne preškolo a oboznámilo svojich zamestnancov s jeho postupmi.
- 53% účastníkov prieskumu uviedlo finančné straty ako najčastejší dopad podvodného konania. Medzi ďalšie negatívne dopady patrilo porušenie obchodných vzťahov, zníženie morálky zamestnancov a poškodenie dobrého mena organizácie.
- Krádeže majetku sú najčastejším druhom interných podvodov. Najrozšírenejším externým podvodom je manipulácia pri výberovom konaní.
- Najčastejším páchatelom podvodov je radový zamestnanec, nasledovaný dodávateľom. Podvody sa najčastejšie vyskytujú v zásobovaní a skladovaní.
- Tretina účastníkov prieskumu použila pri dohľadávaní a spätnom získaní prostriedkov vlastné zdroje, len 5% účastníkov využilo špecializovanú externú spoločnosť.
- 41% účastníkov prieskumu čiastočne uspelo v spätnom získaní prostriedkov, 10% účastníkov prieskumu nezískalo žiadne náhrady škôd.

Účastníci prieskumu

Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009 prebiehal v mesiacoch jún a júl 2009. Prieskum bol prísne anonymný. Oslovili sme 1300 organizácií podnikajúcich na Slovensku, vybraných na základe svojej veľkosti a segmentu podnikania. Žiadosť o vyplnenie dotazníka bola adresovaná riadiacemu pracovníkovi v organizácii, ktorý má poznatky o výskyte podvodného konania a o kontrolných mechanizmoch organizácie. Žiadosti boli odoslané poštou, a v prípade dostupnej adresy emailom. Prieskumu sa zúčastnilo a svoje odpovede nám zaslalo 74 organizácií.

Prieskum bol sprístupnený iba on-line, vo forme webového dotazníka. Obsahoval 54 otázok, rozdelených do 2 častí. Prvá časť dotazníka obsahovala otázky zamerané na výskyt podvodov a dopady podvodného konania. Druhá časť bola zameraná na zistenie stavu kontrolného systému proti vzniku podvodov v jednotlivých organizáciách.

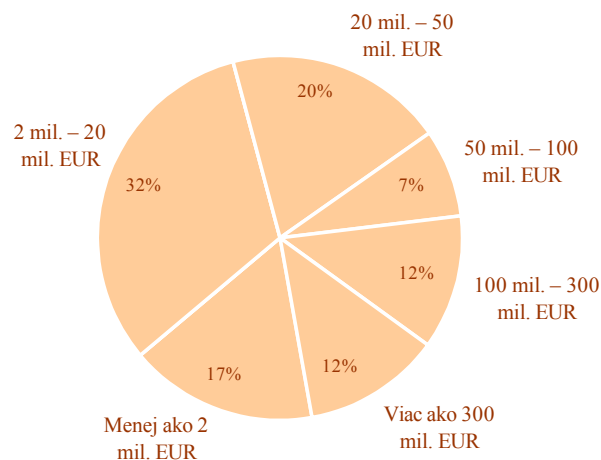

Obrázok 1: Účastníci prieskumu podľa právnej formy organizácie

Podľa štatistiky „Ekonomické subjekty podľa vybraných právnych foriem a veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov k 31.12.2008“, zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky, podnikalo na Slovensku k 31.12.2008 celkom 5 227 subjektov s právnou formou akciovej spoločnosti a 106 017 subjektov s právnou formou „spol. s r.o.“.

Na prieskume participovali organizácie s vyšším pomerom akciových spoločností ako pomer vyplývajúci z uvedeného výkazu Štatistického úradu SR.

Konkrétne, takmer polovica organizácií, ktoré sa zúčastnili prieskumu, mala právnou formu spoločnosti s ručením obmedzeným. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili organizácie s právnou formou akciovej spoločnosti (42% organizácií). 9% organizácií malo inú právnou formu.

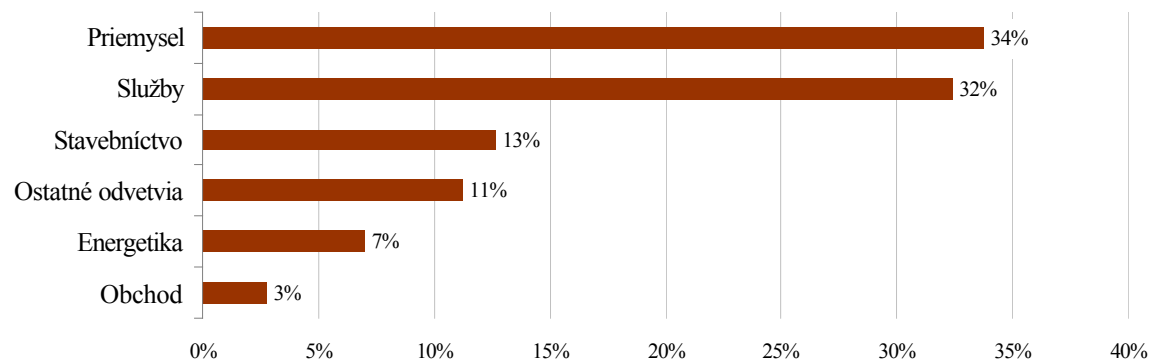
Obrázok 2: Účastníci prieskumu podľa tržieb

Z účastníkov prieskumu bolo 90% organizácií bez majetkového podielu štátu, pričom len necelých 5% organizácií bolo buď čiastočne alebo úplne vlastnených štátom.

Takmer 42% organizácií bolo úplne vlastnených slovenskými vlastníkmi, 35% bolo úplne vlastnených zahraničnými vlastníkmi. 24% organizácií malo podiel tak domáceho, ako aj zahraničného kapitálu.

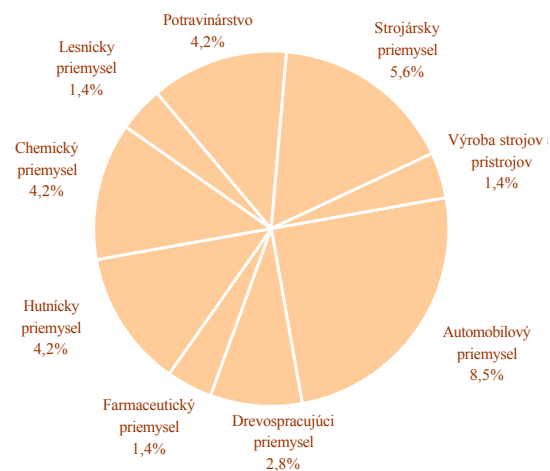
Početne najsilnejšou skupinou organizácií, ktorá sa zúčastnila prieskumu (42,2% z celkového počtu respondentov), boli organizácie s počtom zamestnancov v rozsahu od 101 do 500 osôb. Malých a stredne veľkých organizácií s veľkosťou do 100 zamestnancov sa zúčastnilo 28,2%. Veľkých spoločností s počtom zamestnancov viac ako 500 sa zúčastnilo 29,6%.

Na prieskume participovali organizácie zo širokého spektra odvetví. Najsilnejšie zastúpenie mal priemysel, nasledovaný službami, každý s približne tretinou účastníkov prieskumu. Tretie v poradí počtu zúčastnených organizácií bolo stavebníctvo s takmer 13%.

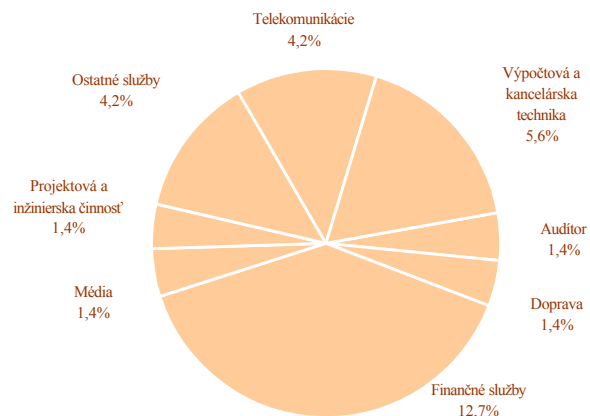

Účastníci prieskumu rozdelení podľa druhu priemyslu a služieb

Najčastejšie zastúpenie mali v segmente priemyslu automobilový priemysel a strojárstvo.

V segmente služieb prevládali organizácie zo sektora finančných služieb.

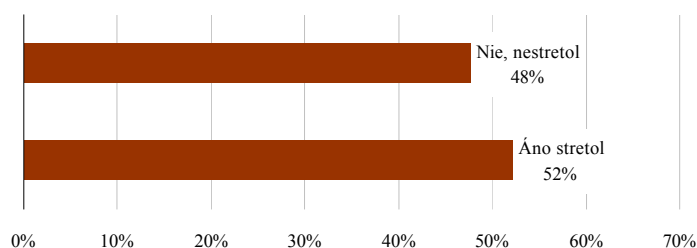
Upozornenie

Odpovede respondentov v nasledujúcich častiach prieskumu sú prezentované v grafickej podobe. Pri mnohých otázkach mali respondenti možnosť vybrať viac odpovedí na danú otázku, prípadne doplniť vlastnú formuláciu odpovede. Preto je celková suma percentuálnych hodnôt odpovedí v niektorých grafoch väčšia ako 100%.

Výskyt podvodov v spoločnostiach

Rýchle fakty prieskumu:

- 52% firiem sa stretlo s podvodmi
- 8% z firiem, ktoré zaznamenali podvody, s viac ako 25 podvodmi
- 26% firiem sa nestretlo s podvodmi
- 49% firiem, ktoré zaznamenali podvody, vyšetrovalo podvody
- 22% firiem, ktoré zaznamenali podvody, nevyšetrilo žiadny z podvodov

Obrázok 6: Výskyt podvodov v organizáciách – stretla sa osoba, ktorá vyplňala dotazník s podvodom vo svojej organizácii za posledné dva roky?

Ľudia páchajú podvody. Organizácie nie. Preto všade tam, kde budú pracovať ľudia, existuje riziko výskytu nekalého jednania. Častá odpoveď mnohých zástupcov firiem na otázku, či je možná existencia podvodov v ich organizácii, znie jednoducho – nie. Uvedomenie si podvodu vo vlastnej organizácii je však často v rozpore so skutočným stavom. Preto nás zaujímalo, ako si jednotlivé organizácie uvedomujú výskyt a početnosť podvodov v ich operative.

Z odpovedí účastníkov prieskumu vyplýva, že takmer 48% zástupcov organizácií podieľajúcich sa na prieskume (osôb, ktoré vyplňali dotazník), sa za posledné dva roky nestretlo s prípadmi podvodného konania. Toto číslo sa nám však javí ako veľmi optimistické, a to najmä vzhľadom na odpovede organizácií v ďalších častiach dotazníka, kde už len približne 35% zástupcov organizácií pravidelne potvrdzovalo, že podvod sa u nich nevyskytol.

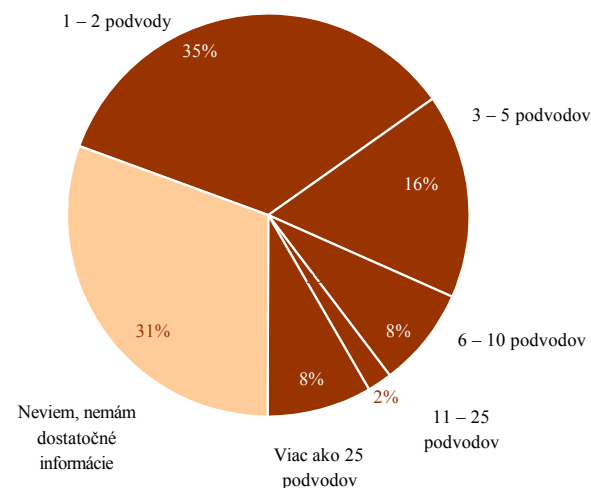
Z tých organizácií, kde sa vyskytli podvody, takmer 35% respondentov zaznamenalo 1 až dva prípady podvodného konania za posledné dva roky. Viac ako 25 podvodov za dané obdobie zaznamenalo 8% organizácií.

Prieskum potvrdil, že organizácie sa pokúšali vyšetrovať identifikované podvody. Výsledky vyšetrovania však podľa ich odpovedí neboli vo všeobecnosti veľmi uspokojivé. Z tých organizácií, kde sa vyskytli podvody, až 22% organizácií nevyšetrilo žiadny podvod a len 19% organizácií vyšetrilo viac ako tri štvrtiny z odhalených podvodov.

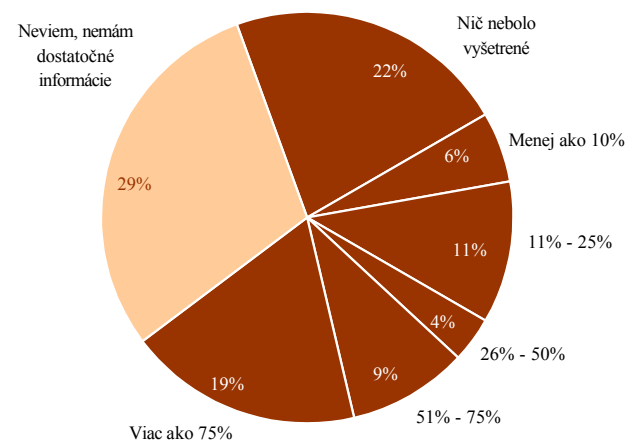
Približne tretina respondentov nemala dostatočné informácie o podvodnom konaní v ich organizácii. Tento fakt mohol byť spôsobený buď neúplnou znalosťou uvedených osôb o situácii v ich organizácii, alebo neochotou poskytnúť informácie.

...8% organizácií u ktorých sa vyskytlo podvodné konanie, zaznamenalo viac ako 25 podvodov za posledné dva roky...

V prípade, že sa respondent stretol s podvodmi, aký bol počet podvodov za posledné dva roky

V prípade, že sa respondent stretol s podvodmi, aký bol jeho percentuálny odhad vyšetrených podvodov za obdobie posledných dvoch rokov

...len 19% organizácií, u ktorých sa vyskytlo podvodné konanie, vyšetrovalo viac ako tri štvrtiny podvodov za posledné dva roky...

Spôsob spáchania a odhalenie podvodov

Rýchle fakty prieskumu:

- 32% firiem zaznamenalo krádeže majetku
- len 5% firiem zaznamenalo podplácanie
- 40% firiem odhalilo podvod informáciou od zamestnancov
- 13% firiem nevyšetrovalo odhalené podvody
- 10% firiem využilo externú firmu na vyšetovanie podvodov

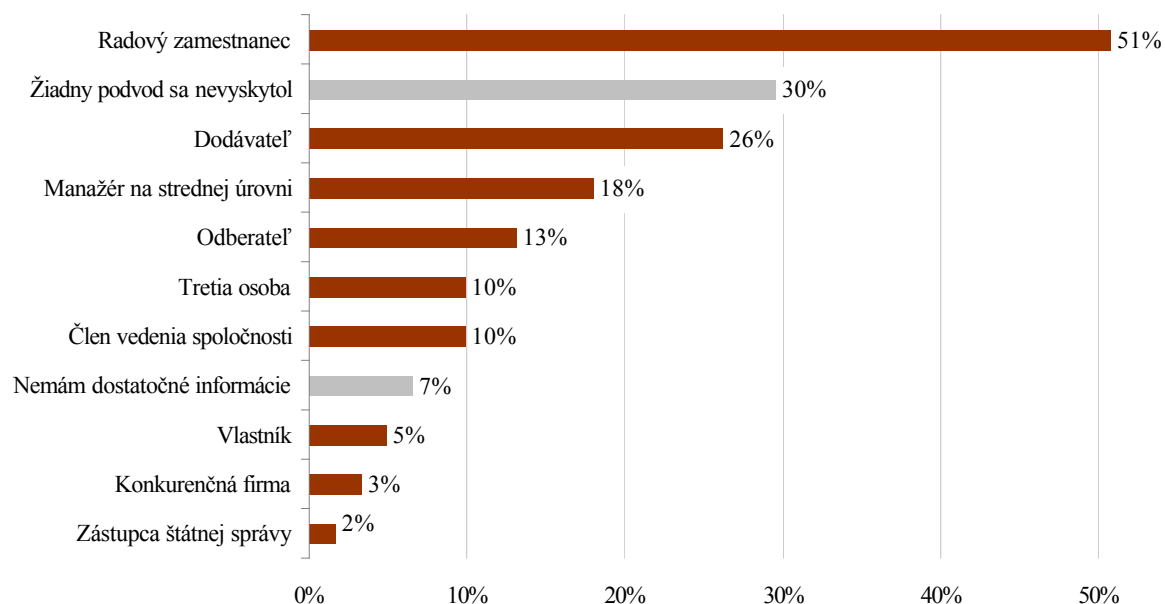
... poradie páchatel'ov v organizácii podľa frekvencie výskytu: radový zamestnanec, manažér, člen vedenia, vlastník...

Podľa odpovedí respondentov sú krádeže majetku najčastejším druhom interných podvodov.

Najrozšírenejším externým podvodom je manipulácia pri výberovom konaní. Respondenti potvrdili známy fakt zo zahraničných prieskumov, že informácie od zamestnancov sú najrozšírenejším spôsobom odhalenia podvodov v organizáciách. Najčastejším páchatel'om podvodov je radový zamestnanec, nasledovaný dodávateľom. Najrizikovejšou funkciou v organizácii na výskyt podvodov je oblasť zásobovania a skladovania.

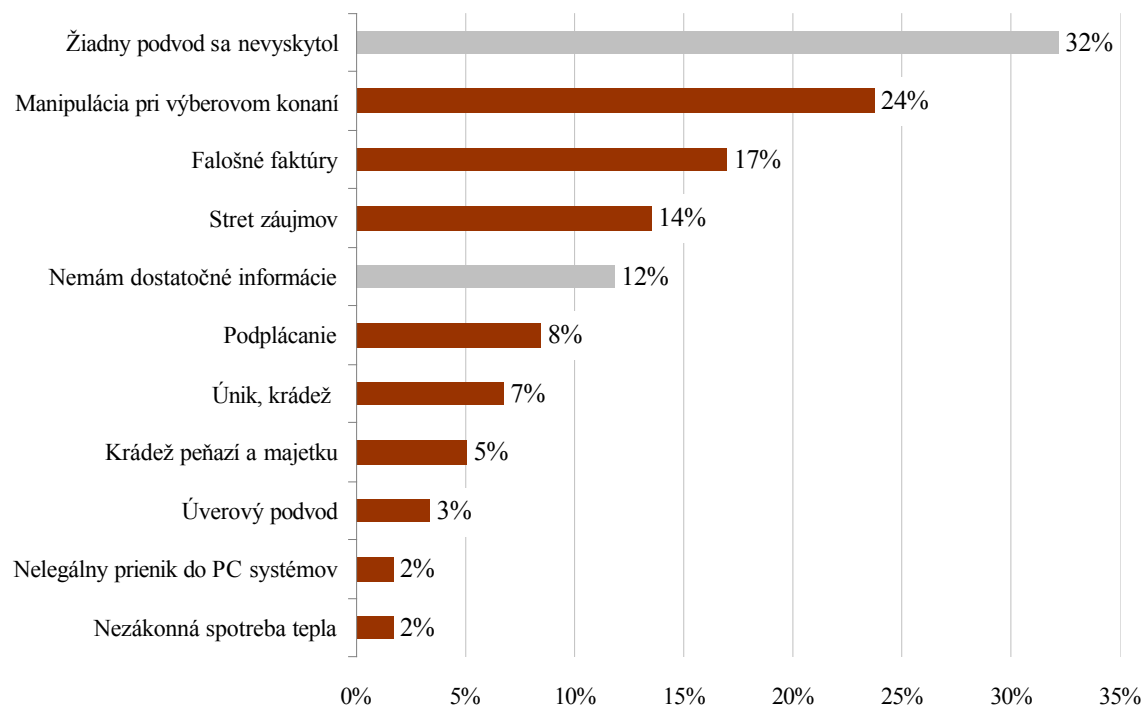
V prípade odhalenia podvodu zahájili organizácie vyšetovanie vlastnými silami. Najčastejšie viedol tieto aktivity člen vedenia spoločnosti alebo oddelenie interného auditu. Len 10% organizácií využilo externú spoločnosť pri vyšetovaní podvodov.

1. Kto bol páchatel'om podvodov?

...pozitívnym faktom je, že stret záujmov je organizáciami rozpoznateľný a je považovaný za podvodné konanie...

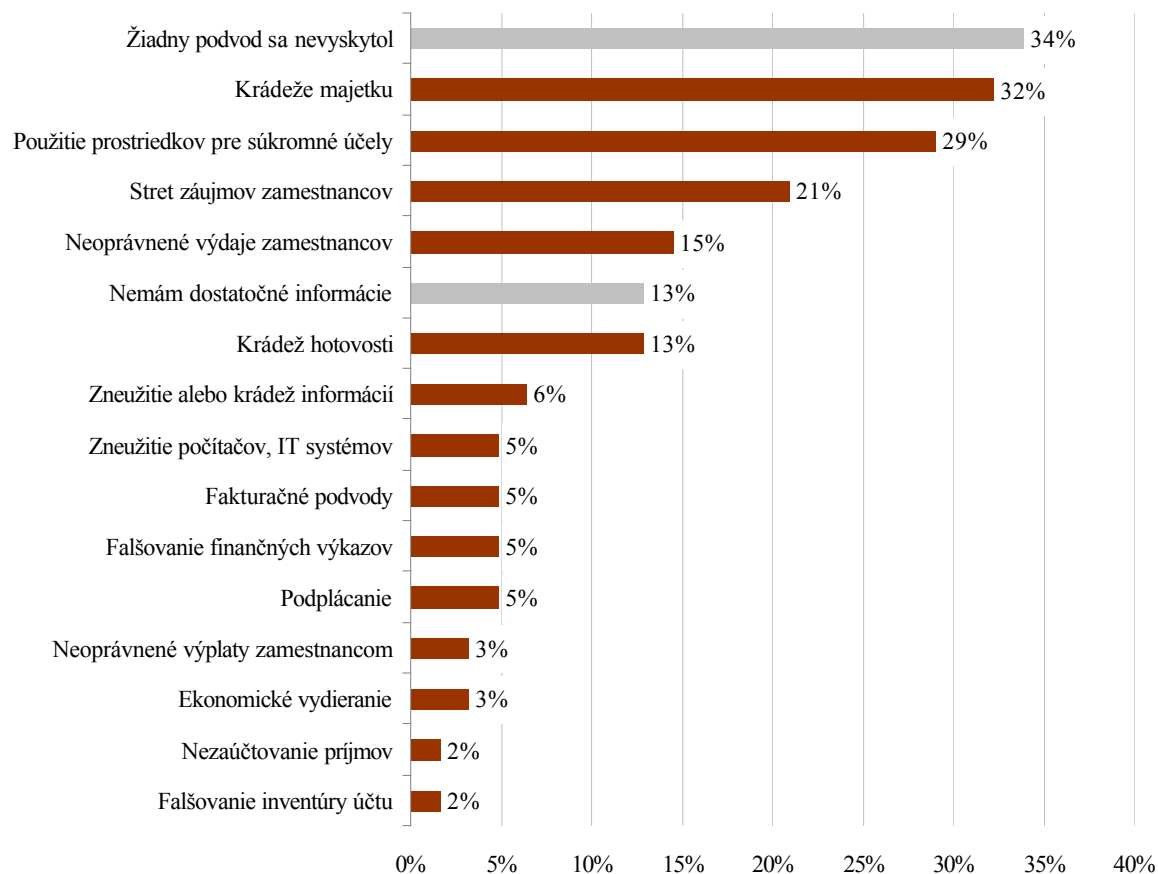
2. Externé podvody, t.j. spáchané tretími stranami, za posledné 2 roky

Najčastejšími externými podvodmi boli označené podvody pri výberových konaniach. Tento druh podvodov, previazaný s korupčným jednaním, bol aj v ďalších častiach prieskumu označený ako jeden z najzávažnejších a najškodlivejších podvodov. Falošná fakturácia je všeobecne jeden z veľmi rozšírených podvodov, a výsledky prieskumu potvrdili schopnosť organizácií tento podvod rozpoznať.

...sofistikovanejšie finančné podvody boli označené ako menej časté, dominujú krádeže a zneužitie prostriedkov organizácie...

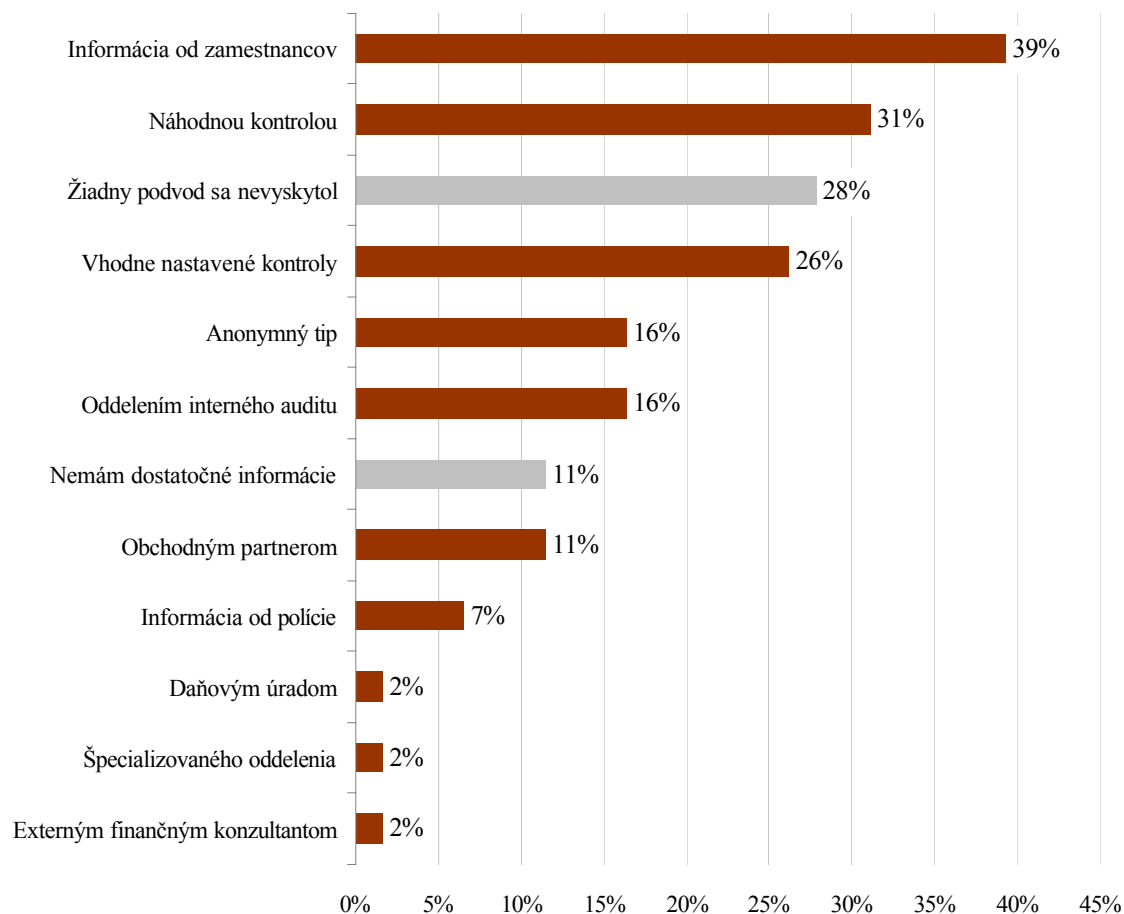
3. Interné podvody, t.j. spáchané zamestnancami, za posledné 2 roky

Medzi hlavnými identifikovanými internými podvodmi dominovali krádeže majetku a použitie prostriedkov organizácie pre súkromné účely. Výskyt podplácania, označeného v prieskume ako jeden z najškodlivejších podvodov, prekvapujúco označilo len necelých 5% respondentov.

...veľmi efektívnym spôsobom získavania informácií je podpora oznamovania podvodov zamestnancami...

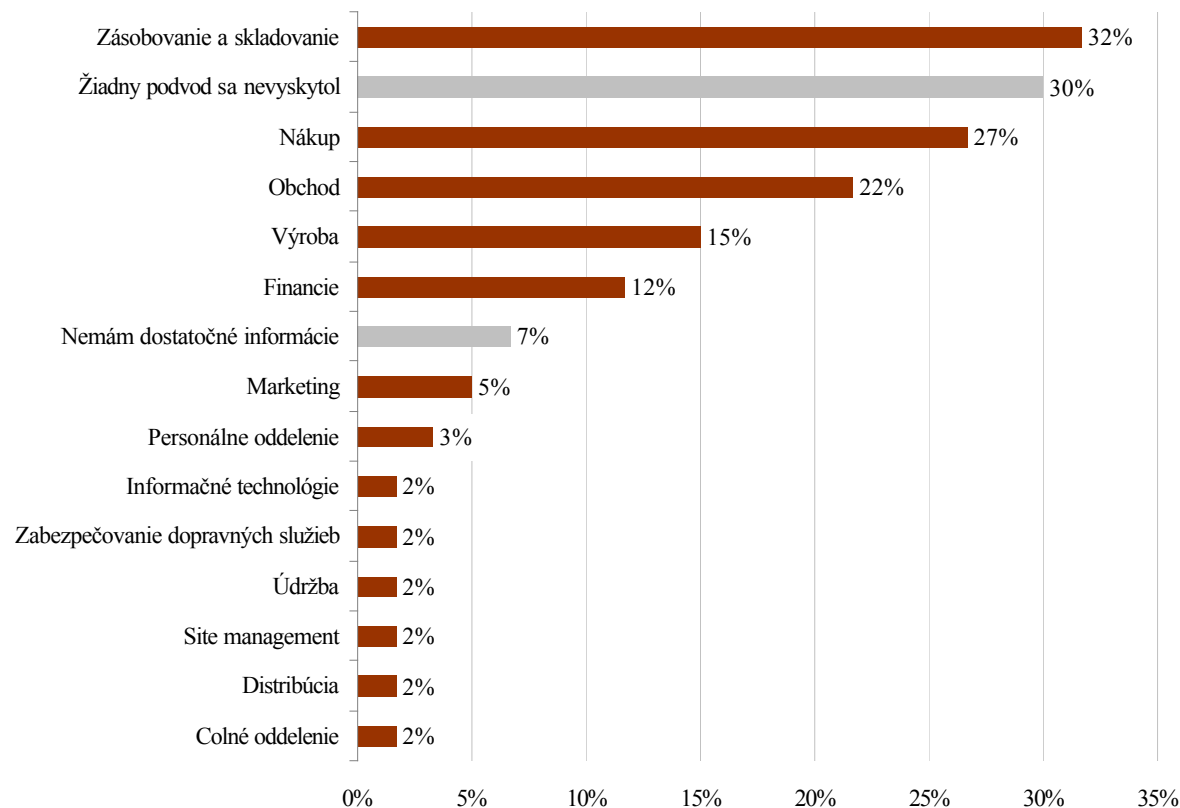
4. Spôsoby odhalenia podvodov v organizáciách

Odpovede respondentov v oblasti odhalenia podvodov v ich organizácii potvrdzujú výsledky podobných prieskumov uskutočnených v zahraničí. Primárnym spôsobom identifikovania podvodu je informácia od vlastných zamestnancov, využívanie kontrolného systému a náhodné kontroly.

...nižší výskyt podvodov na finančnom oddelení, vysoká frekvencia v zásobovaní a v nákupe ...

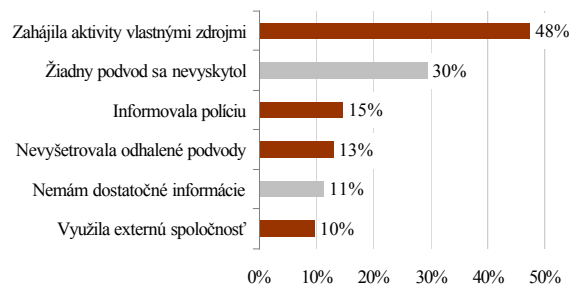
5. Oblasť/oddelenie, kde sa vyskytli podvody v organizáciách

Tak ako aj v iných krajinách, respondenti nášho prieskumu potvrdili, že medzi najviac náchylné funkcie na výskyt podvodov v organizácii patria zásobovanie, skladovanie a nákup.

Odpovede respondentov prezentované v grafe potvrdzujú, že podvod sa môže vyskytovať vo všetkých oddeleniach alebo funkciách organizácie.

Prekvapujúcim výsledkom je nižšia ako očakávaná miera identifikovaných podvodov na finančnom oddelení.

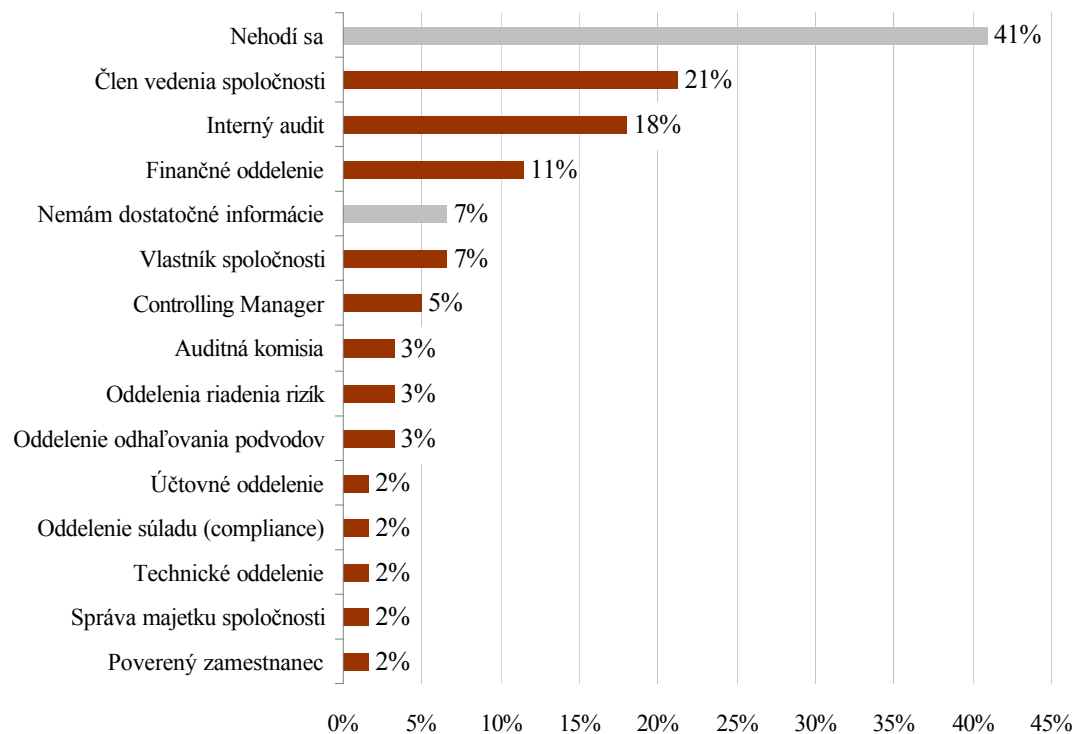

Obrázok 14: Postup organizácie po odhalení podvodného konania

6. Ďalšie kroky po odhalení podvodného konania

Takmer polovica organizácií zahájila po identifikácii podvodu ďalšie aktivity vlastnými zdrojmi, len necelá desatina využila externú spoločnosť. Zodpovednými za riadenie vlastného vyšetrovania podvodov bolo označené vedenie spoločnosti a interný audit.

Osoby alebo oddelenia, ktoré viedli vyšetrovanie v prípade, že sa organizácia rozhodla interne vyšetrovať identifikované podvody, prezentuje nasledujúci graf:

Z odpovedí vyplýva, že významnú úlohu pri vyšetrovaní preberá okrem člena vedenia aj interný audit organizácie. Prekvapujúce je využívanie finančného oddelenia na vedenie vyšetrovania.

Dopady podvodného konania

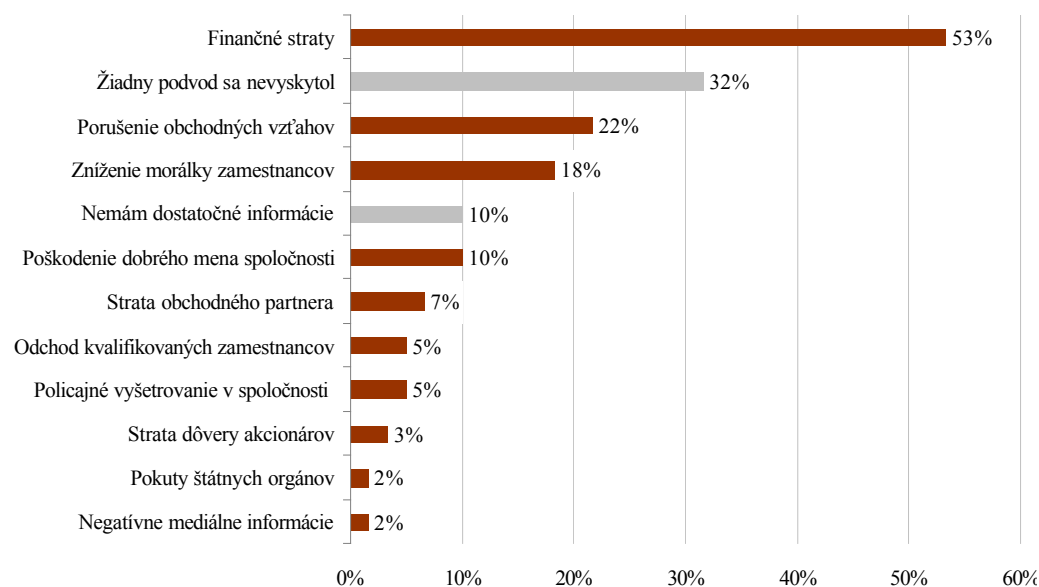
Rýchle fakty prieskumu:

- 53% firiem má kvôli podvodom finančné straty
- 10% firiem si poškodilo svoje dobré meno
- 22% firiem malo straty od 0 do 10 000 EUR
- do 38% firiem bez výskytu podvodov
- len 9% vyvodilo právne postihy
- 29% firiem neuplatnilo právny postih z dôvodu vlastného potrestania páchatel'a

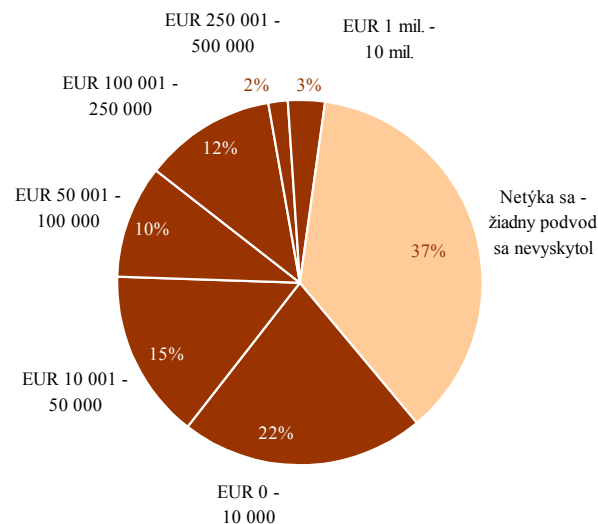
...finančné straty sú najčastejšími negatívnymi dopadmi podvodov ...

Neodhalený podvod môže v organizácii pretrvávať a spôsobovať veľké škody až niekoľko rokov. Vzťah organizácie k zavedeniu kontrolného systému proti podvodom často súvisí s jej skúsenosťami s výskytom podvodov v minulosti. Tým, že sa v takejto organizácii v minulosti podvody nevyskytli alebo neboli odhalené, môže vo vedení vyvolávať falošný pocit bezpečnosti a neochoty zavádzať kontrolné opatrenia. Podcenenie výskytu podvodného konania vystavuje organizáciu vysokému riziku strát a ďalších negatívnych dopadov. Dopady podvodného konania popisuje nasledujúca kapitola.

Negatívne dopady podvodného konania v organizáciách

Podľa odpovedí respondentov boli finančné straty najčastejším dopadom podvodného konania. Medzi ďalšie negatívne dopady patrilo porušenie obchodných vzťahov, zníženie morálky zamestnancov a poškodenie dobrého mena organizácie.

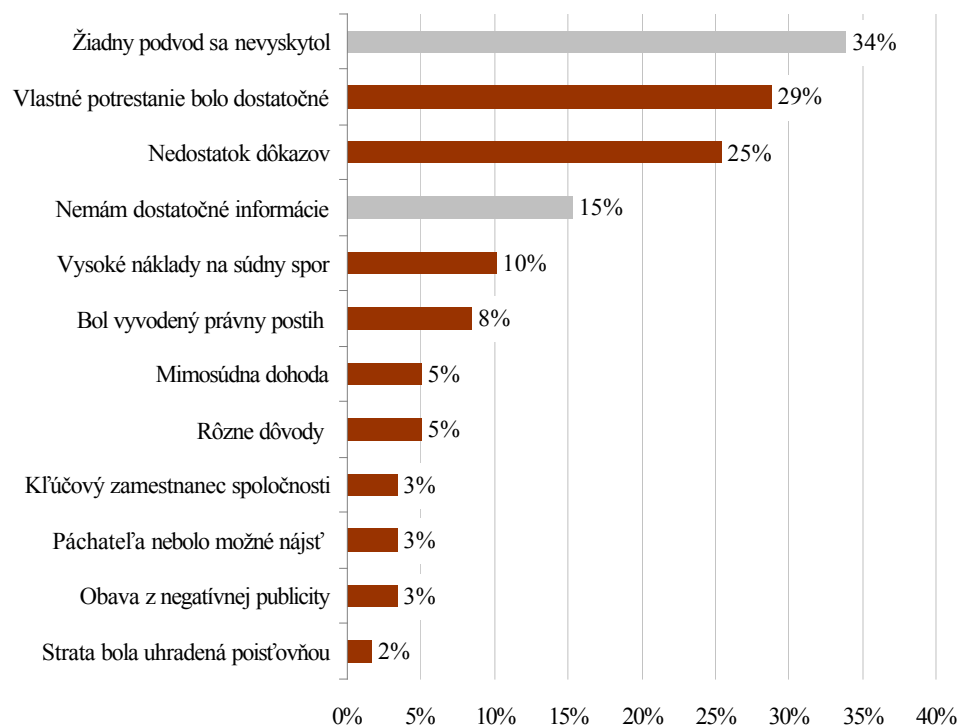
Obrázok 17: Finančné straty organizácií spôsobené podvodmi podľa výšky straty

Finančné straty spôsobené podvodmi (v EUR)

53% respondentov uviedlo finančné straty ako najčastejší dopad podvodného konania. Takmer 47% organizácií utrpelo straty v rozsahu do 100 000 EUR, takmer 12% organizácií straty v rozsahu 100 001 až 250 000 EUR. Vysoké straty nad 1 mil. EUR utrpeli 3% organizácií.

Dôvody organizácií na nevyvodenie právneho postihu voči páchatel'ovi

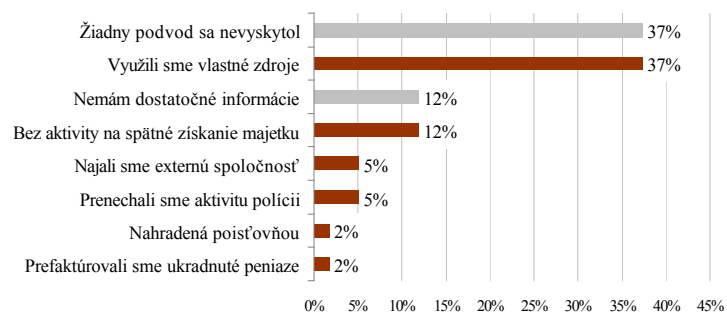
V prípade odhalenia a vyšetrenia podvodu v organizácii, až 25% respondentov nevyvodilo žiadny právny postih voči podvodníkovi z dôvodu nedostatku dôkazov. Takmer 29% organizácií sa domnievalo, že vlastné potrestanie bolo dostatočné a 10% nevyvodilo právny postih z dôvodu vysokých nákladov na súdny spor. Len necelých 9% vyvodilo právny postih voči páchatel'ovi.

Spätné získanie majetku a náhrada strát

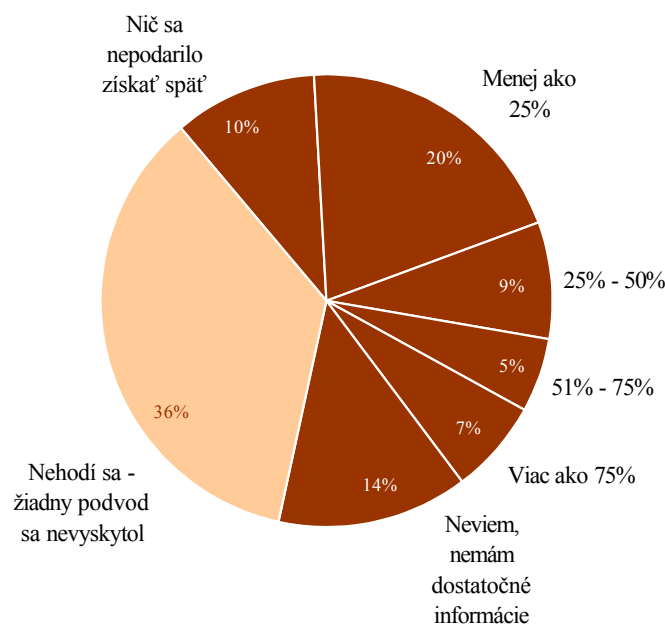
Rýchle fakty prieskumu:

- 37% firiem samo vymáhalo škody
- 49% firiem buď nemalo o spätnom získaní informácie, alebo sa nestretlo s podvodmi
- 7% firiem spätné získalo viac ako 75% prostriedkov
- 10% firiem nezískalo žiadne prostriedky

Obrázok 20: Postup pri spätnom získaní majetku, prípadne vymáhaní škôd

Profesionálne vedené vyšetrovanie podvodov je základným predpokladom na spätné získanie majetku a náhradu strát. Úspešné dohľadanie, vymáhanie a spätné získanie majetku však býva limitované dostupnými zdrojmi. Medzi tieto zdroje patria najmä dostatok času, financií a najmä skúsených a kvalifikovaných vyšetrovateľov podvodov. Zdá sa, že aj tieto faktory mohli spôsobiť, že 41% organizácií len čiastočne uspelo v spätnom získaní prostriedkov a že 10% organizácií nezískalo žiadne náhrady škôd.

Z prieskumu vyplýva, že tretina respondentov použila pri dohľadaní majetku a spätnom získaní prostriedkov vlastné zdroje. Len 5% respondentov využilo špecializovanú externú spoločnosť pre dohľadanie majetku, čo je ešte nižšie číslo, ako počet respondentov, ktorí využili externú spoločnosť pri vyšetrovaní podvodov (celkom 10% vid' predchádzajúce časti prieskumu).

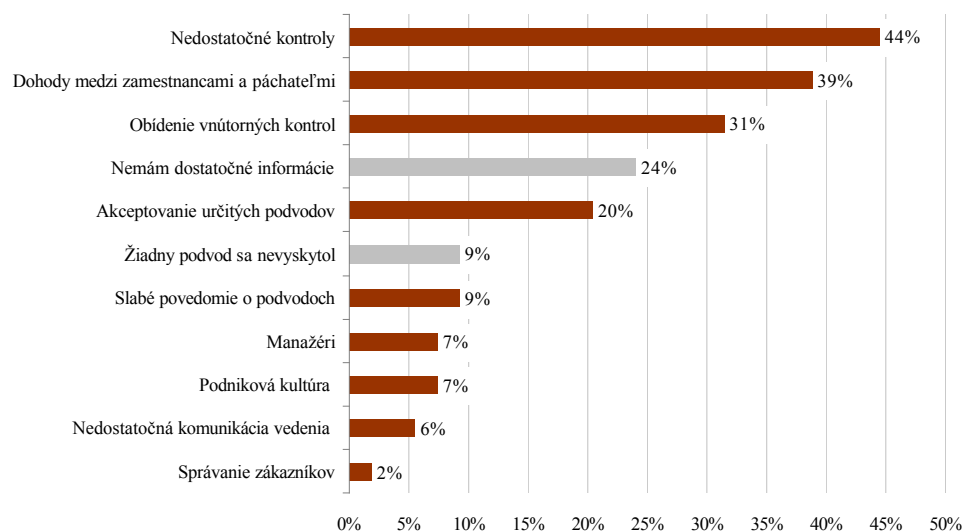
Existencia kontrolných systémov proti výskytu podvodov

Rýchle fakty prieskumu:

- 44% firiem uviedlo, že nedostatočné kontroly prispeli k vzniku podvodov
- 3% firiem bez kontrol proti podvodom
- u 50% firiem prebiehala interná komunikácia
- 40% firiem umožňuje whistleblowing
- 55% firiem nepopisuje postupy whistleblowing v žiadnom firemnom dokumente
- 41% firiem nevzdeláva dostatočne svojich zamestnancov ohľadom whistleblowing-u
- 13% firiem plánuje zaviesť anonymnú linku
- 62% firiem zaviedlo úplne alebo aspoň čiastočne kontrolný systém proti podvodom
- 24% firiem neplánuje zaviesť žiadne kontroly

Kontrolné mechanizmy, smernice a postupy by mali byť nevyhnutnou súčasťou fungujúceho systému chrániaceho organizáciu pred výskytom a rozšírením podvodného konania. V prieskume nás zaujímalo povedomie organizácií o existencii jednotlivých kontrol a ich využívanie v praxi. Špeciálne sme sa zamerali na využívanie anonymného oznamovania nekalých praktík, tzv. whistleblowing.

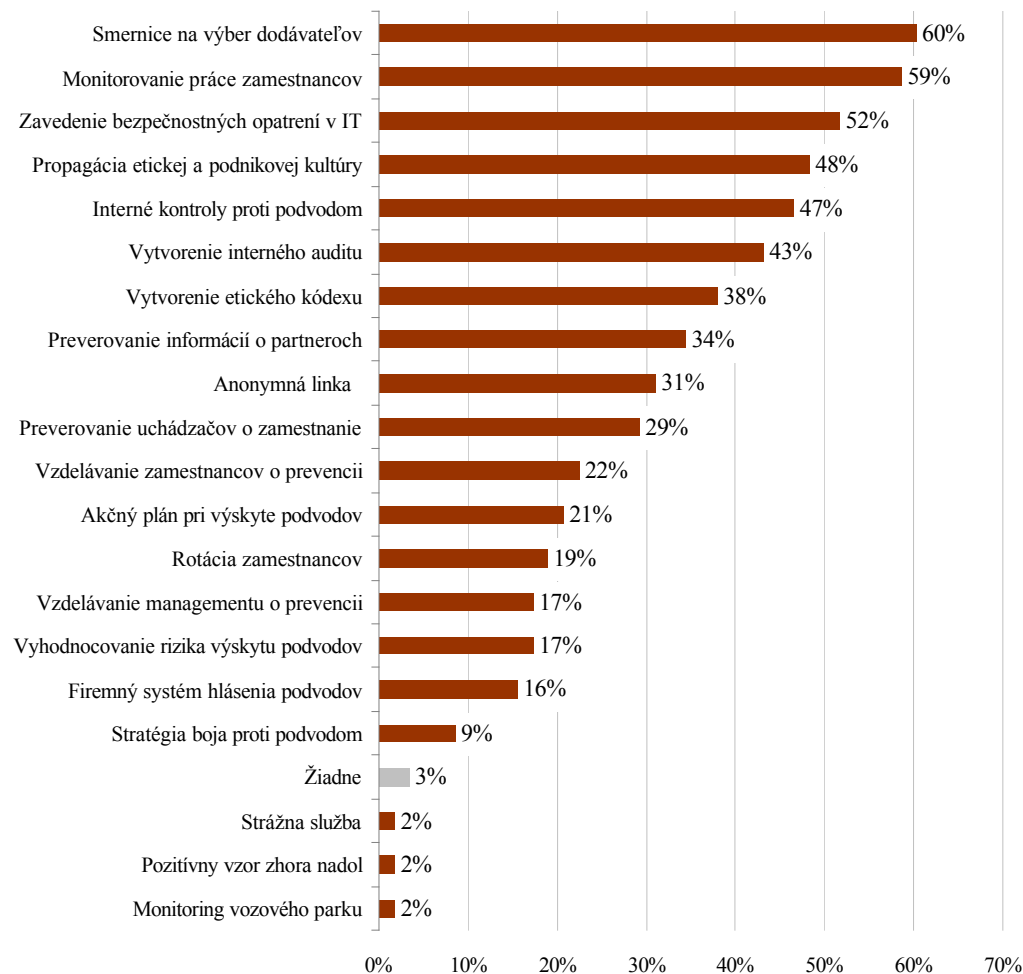
1. Okolnosti, ktoré prispeli k vzniku podvodov v organizácii

Najčastejším dôvodom vzniku podvodov boli nedostatočné alebo chýbajúce kontroly. Významný počet, takmer tretina respondentov, taktiež označila obídenie vnútorných kontrol, ktoré mohlo vyplývať z neefektívneho alebo nedostatočne využívaného kontrolného systému. Len 9% organizácií uviedlo, že sa u nich podvod nevyskytol, a až 24% uviedlo, že nemá dostatočné informácie. V predchádzajúcich odpovediach približne tretina účastníkov odpovedala, že u nich sa podvod nevyskytol. Predpokladáme, že tentoraz respondenti uviedli odpoveď „Nemám dostatočné informácie“ aj v prípade, že sa u nich podvod nevyskytol.

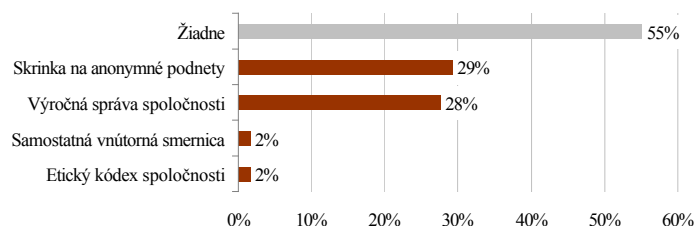
...len 3% organizácií uviedlo, že nepoužíva žiadne kontroly proti podvodom...

2. Kontroly a postupy proti podvodom používané v organizáciách za posledné dva roky

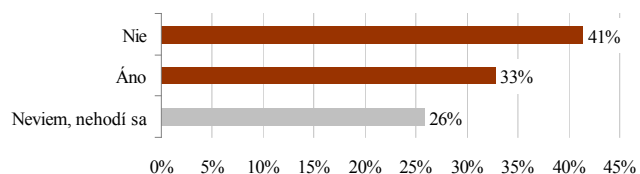

Smernice a postupy na výber dodávateľov, pre nákup, stret záujmov alebo oddelenie zodpovedností sú najčastejšie používanými postupmi. Pozitívnym faktom je, že 48% organizácií propaguje etickú kultúru. Tretina organizácií využíva anonymnú linku na oznamovanie podvodov.

...39,7% organizácií využíva whistleblowing na oznamovanie nekalých praktík...

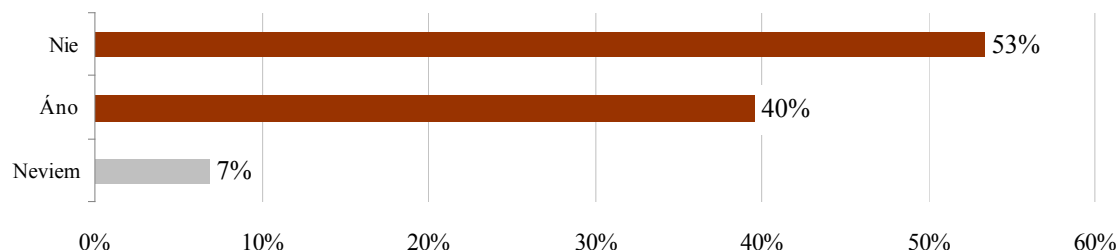

Obrázok 24: Firemné dokumenty ktoré obsahujú informácie o postupoch whistleblowing-u

Obrázok 25: Sú zamestnanci dostatočne oboznámení a preškolení s postupmi whistleblowing-u

3. Existencia anonymného oznamovania nekalých praktík (tzv. „whistleblowing“)

Medzi najúčinnšie kontroly patrí tzv. whistleblowing. Jeho využívanie potvrdilo takmer 40% respondentov. Tento výsledok je totožný s odpoveďami respondentov v predchádzajúcich otázkach, kde sa informácia od vlastných zamestnancov stala najčastejším spôsobom odhalenia podvodov (označilo ju takmer 39% organizácií).

Firemné dokumenty, ktoré obsahujú informácie o postupoch whistleblowing-u

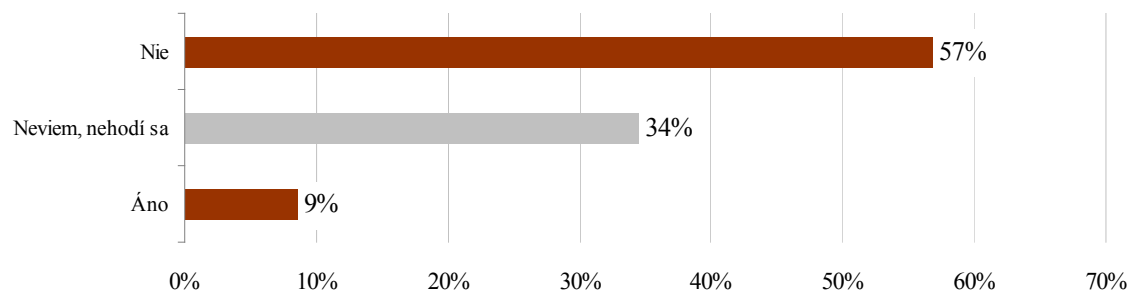
Informácie o existencii, postupoch a výsledkoch chráneného oznamovania nekalých praktík sú najčastejšie obsiahnuté v smernici popisujúcej pravidlá využívania skrinky na anonymné podnety. Ďalším rozšíreným dokumentom, v ktorom sú tieto pravidlá popísané, je etický kódex organizácie. Viac ako 55% respondentov odpovedalo, že tieto pravidlá nemá popísané v žiadnom firemnom dokumente.

Školenie zamestnancov o whistleblowing-u

Hoci takmer 40% respondentov potvrdilo využívanie whistleblowing-u, len 33% respondentov uviedlo, že dostatočne preškolo a oboznámilo svojich zamestnancov s jeho postupmi. Necelých 26% respondentov vybralo možnosť „neviem, nehodí sa“, pričom predpokladáme, že tieto organizácie whistleblowing buď nevyužívajú, alebo o jeho postupoch svojich zamestnancov neškolia a ani neinformujú.

...57% organizácií neoceňuje za ohlásenie podvodov...

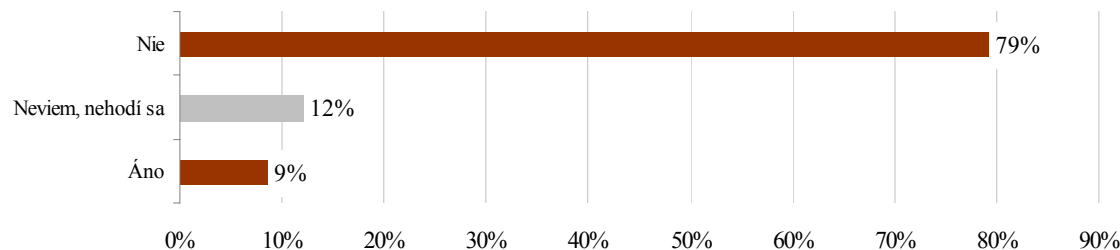
Existencia nejakej formy ocenenia v organizácii za nahlásenie nekalých praktík

Motivovanie zamestnancov k nahláseniu podvodov je jedným z dôležitých faktorov úspešného využívania whistleblowingu v praxi. Len necelých 9% respondentov potvrdilo, že v ich organizácii existuje určitá forma ocenenia za nahlásenie nekalých praktík.

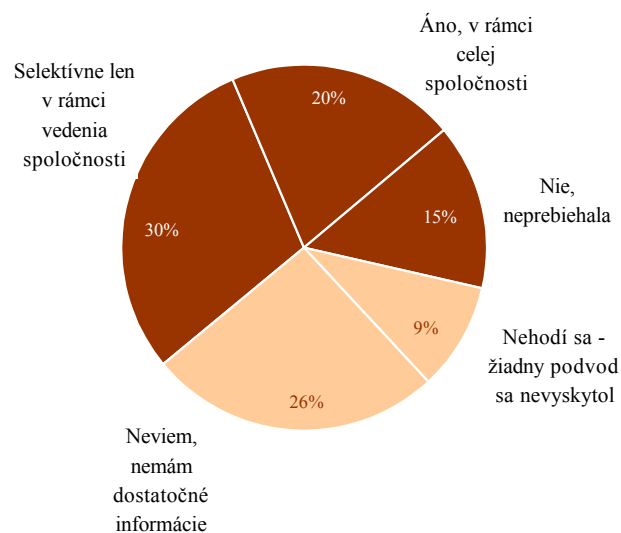
...9% organizácií využíva externú firmu na spracovanie oznámení...

Existencia externého mechanizmu pre chránené oznamovanie nekalých praktík

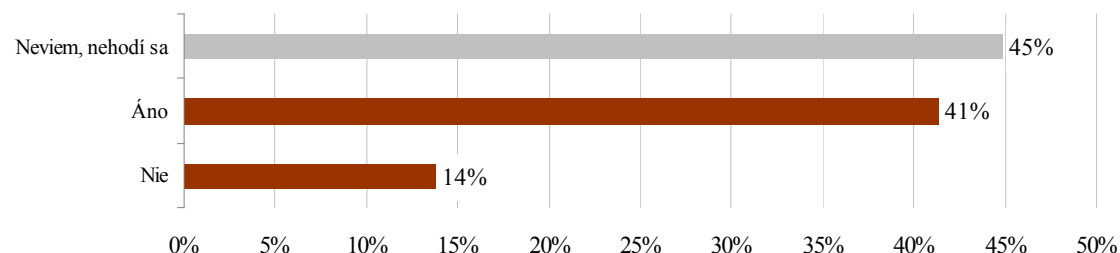
Zabezpečenie ochrany a anonymity osoby, ktorá nahlási podvod, je prioritou a nevyhnutnosťou úspešne fungujúceho whistleblowing programu. Existencia externého mechanizmu, ako napr. využitie spoločnosti špecializovanej na vyhodnocovanie a triedenie oznámení, je jednou z možností pre zabezpečenie efektívneho chráneného oznamovania nekalých praktík. Jej existenciu potvrdilo len necelých 9% respondentov prieskumu.

...u 41,4% organizácií je personál prešetrujúci oznámenia nezávislý a má dostatočné zdroje...

Obrázok 29: Komunikácia v organizácii v dobe výskytu podvodov

Je personál, ktorý prešetruje oznámenia o podvodoch nezávislý a má dostatočné zdroje?

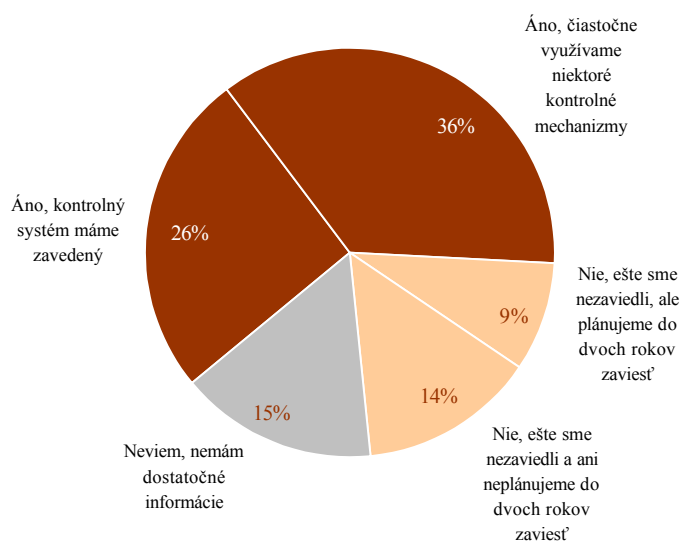

Ďalším kľúčovým faktorom úspešného fungovania whistleblowing programu je adekvátne spracovanie získaných informácií, ich nasledovné vyhodnotenie a presunutie kompetentným expertom na ďalšie postupy. Necelých 42% respondentov prieskumu potvrdilo, že personál, ktorý prešetruje oznámenia o nekalých praktikách, je nezávislý a má dostatočné zdroje pre svoju činnosť. Oproti tomu až 14% respondentov potvrdilo opak.

4. Komunikácia ohľadom detekcie a prevencie podvodov v dobe výskytu podvodov

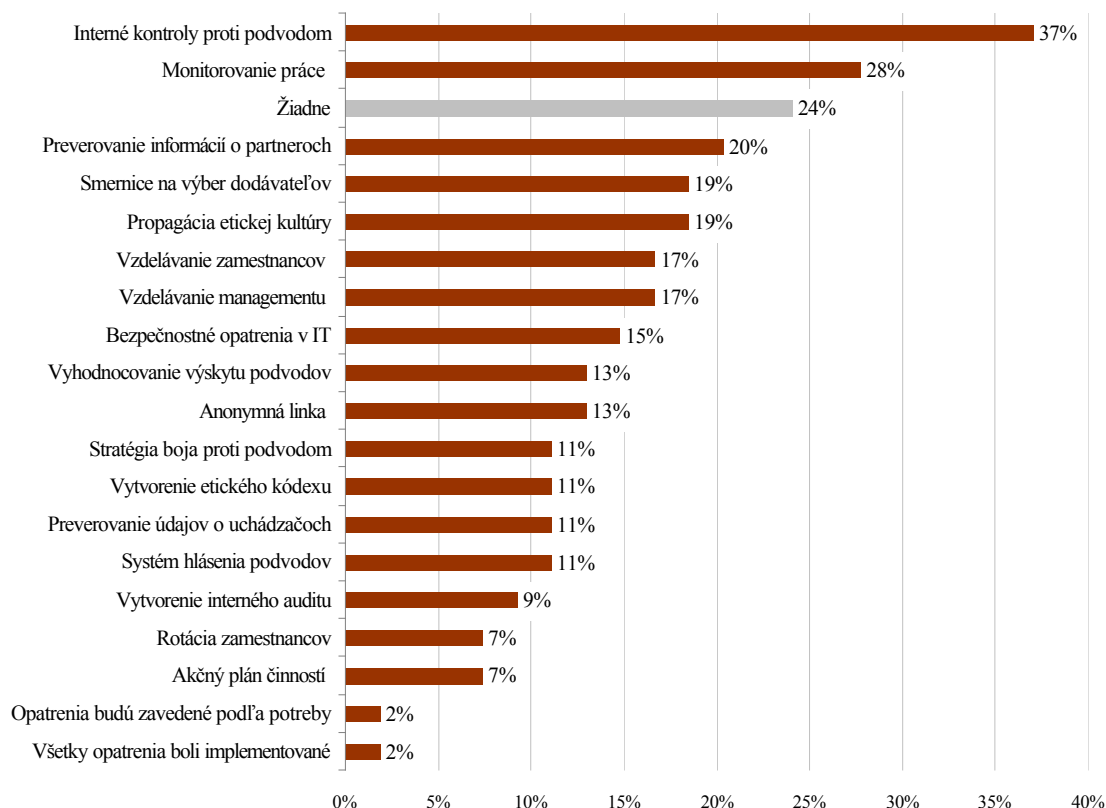
Polovica respondentov potvrdila, že v dobe výskytu podvodného konania prebiehala vnútro-firemná komunikácia ohľadom detekcie a prevencie podvodov. Len pätina organizácií komunikovala v rámci celej spoločnosti, takmer jedna tretina len selektívne – t.j. len vo vedení ich organizácie.

...37% organizácií plánuje zaviesť interné kontroly proti podvodom...

Obrázok 31: Využívanie kontrolných mechanizmov proti vzniku podvodov v súčasnosti a v najbližších dvoch rokoch

5. Plánované zavedenie postupov a opatrení proti vzniku podvodov do 2 rokov

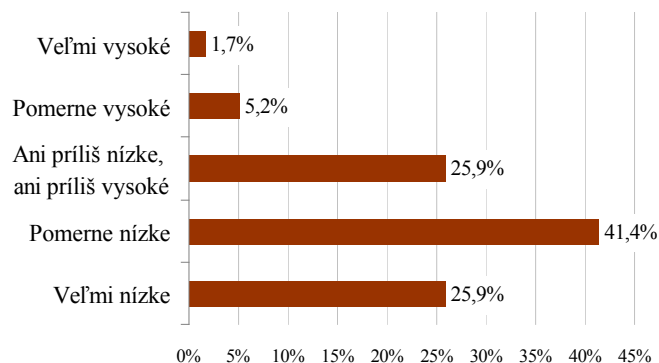

Medzi tri najpopulárnejšie kontrolné mechanizmy, ktoré plánujú organizácie zaviesť do dvoch rokov, patria interné kontroly proti podvodom, monitorovanie práce zamestnancov a preverovanie obchodných a finančných informácií o obchodných partneroch. 24% organizácií neplánuje zaviesť žiadne kontroly alebo opatrenia proti podvodom. Medzi tieto organizácie môžu patriť tie spoločnosti, čo už implementovali kontroly a cítia sa byť dostatočne zabezpečené, alebo aj spoločnosti, ktoré kontrolné mechanizmy využívať neplánujú. Len 26% respondentov potvrdilo, že už má zavedený kontrolný systém, zatiaľ čo 14% respondentov tento systém nemá a ani neplánuje zaviesť.

Očakávanie vývoja podvodov v budúcnosti

Rýchle fakty prieskumu:

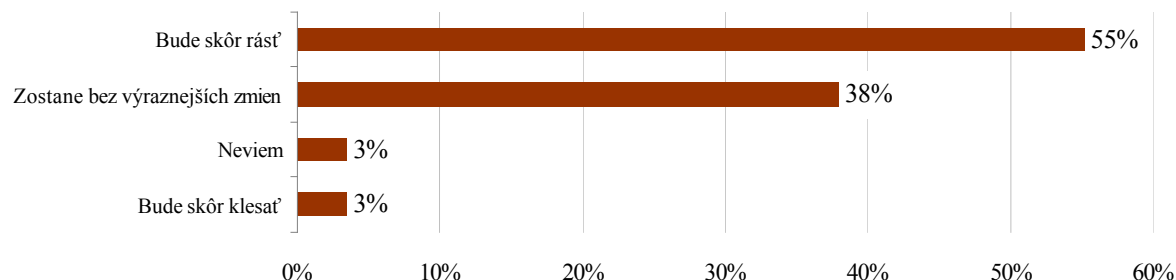
- 55% firiem očakáva rast podvodov kvôli recesii
- 86% firiem označilo korupciu za najškodlivejší druh podvodu
- 48% firiem označilo toleranciu podvodov z minulého režimu za dôvod rastu podvodov
- 67% firiem považuje riziko výskytu podvodov v ich organizácii za nízke

Obrázok 33 Riziko výskytu podvodov v organizáciách

V poslednej časti prieskumu sme sa zamerali na to, ako organizácie vnímajú podmienky v spoločnosti, v ktorej pôsobia, na ich podnikanie. Pokúsili sme sa zistiť ako organizácie vnímajú vývoj podvodov z pohľadu prebiehajúcej recesie hospodárstva, ktoré podvody sú spoločensky najviac nebezpečné a ktoré faktory najvýznamnejšie prispievajú k vzniku a rastu počtu podvodov v spoločnosti.

Vývoj podvodov vplyvom hospodárskej recesie

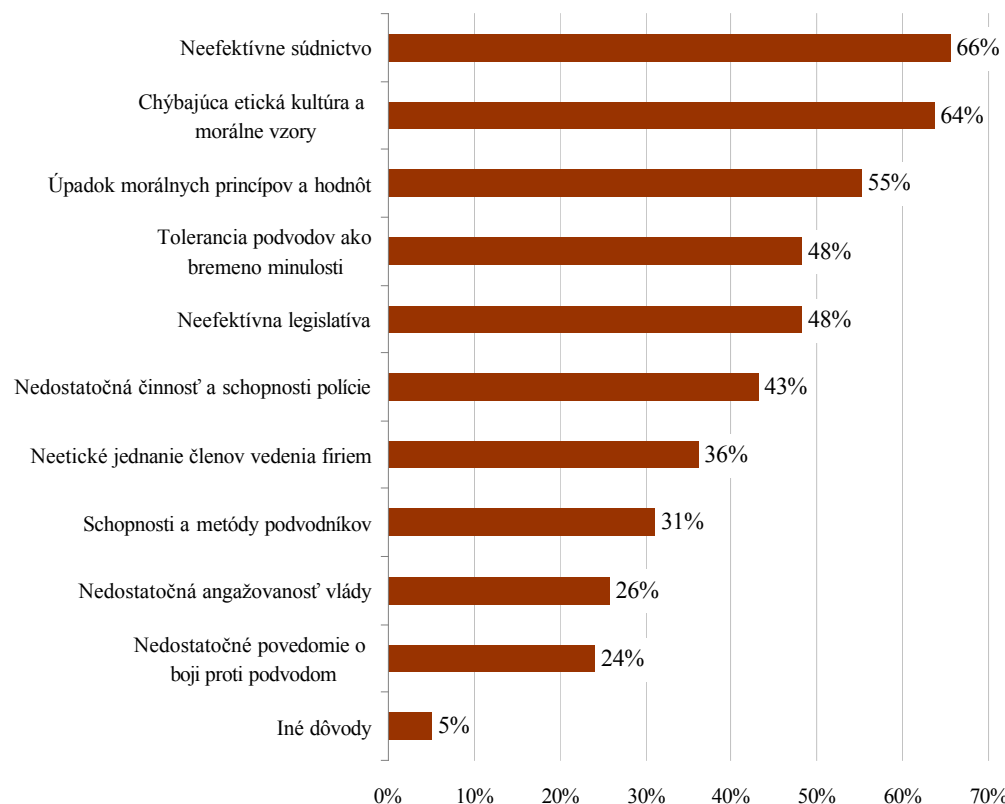
Nadpolovičná väčšina organizácií predpokladá, že súčasná hospodárska recesia bude negatívne vplyvať na rast podvodov v spoločnosti, t.j. podvody budú skôr rásť. Pre organizácie bude kľúčové, ako sa tieto negatívne očakávania prejavujú v skutočnej praxi a ako sa im podarí v budúcnosti skvalitniť ich stávajúce kontrolné systémy a eliminovať tak očakávaný nárast podvodov.

Riziko výskytu podvodov v organizáciách

Účastníci prieskumu vnímajú kvalitu svojho kontrolného systému optimisticky. Až dve tretiny respondentov si myslí, že riziko výskytu podvodov v ich organizáciách je veľmi alebo pomerne nízke. Len 7% respondentov si myslí, že riziko je pomerne alebo veľmi vysoké.

...66% organizácií označilo neefektívne súdnictvo najvýznamnejším faktorom prispievajúcim k vzniku podvodov...

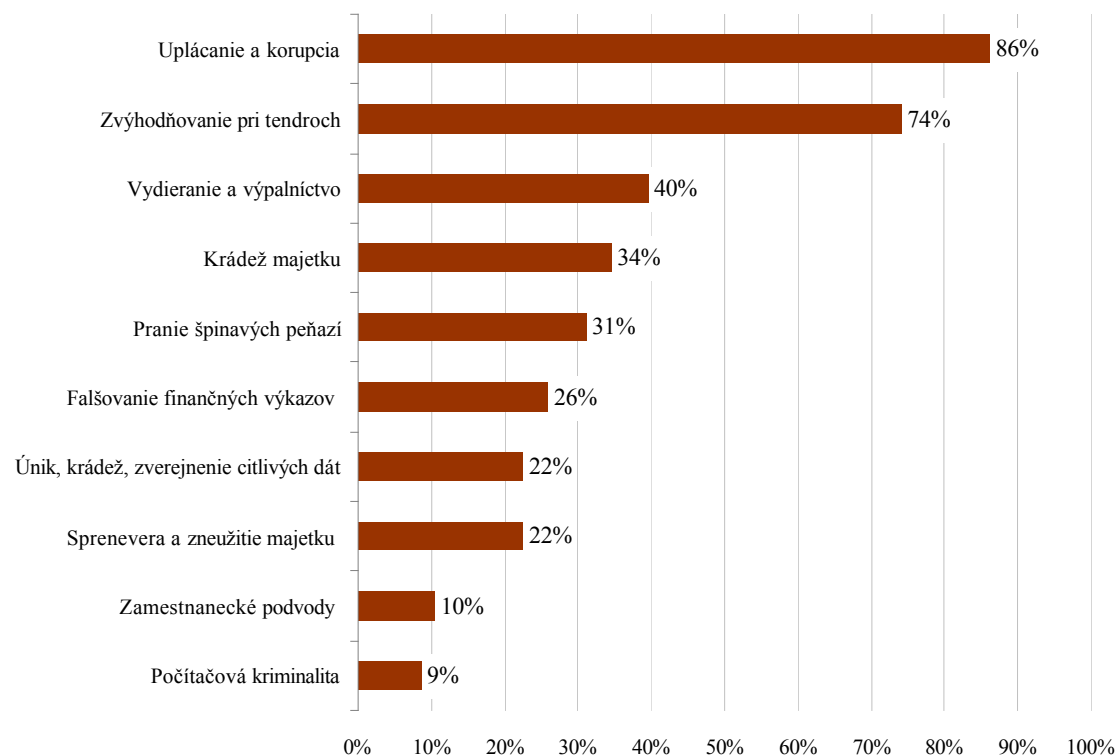
Faktory, ktoré najvýznamnejšie prispievajú k vzniku a rastu počtu podvodov

Takmer dve tretiny respondentov označili za najväznejšie faktory rastu počtu podvodov v spoločnosti neefektívne súdnictvo, chýbajúcu etickú kultúru a chýbajúce morálne vzory v spoločnosti. Necelá polovica organizácií sa domnieva, že tolerancia podvodov, pretrvávajúca ako bremeno minulého režimu, taktiež významne prispieva k vzniku podvodov. Prekvapujúco, nedostatočné povedomie o detekcii a prevencii podvodov v organizáciách sa nachádza až na konci pomyselného rebríčka najvýznamnejších faktorov rastu podvodov.

**...86% organizácií považuje
uplácenie a korupciu za
najnebezpečnejší druh podvodu
pre našu spoločnosť...**

Najviac škodlivé druhy podvodov pre našu spoločnosť

Otázka, v ktorej sa respondenti zhodli najviac v rámci tohto prieskumu, bola otázkou ohľadom vymenovania najškodlivejšieho druhu podvodov pre našu spoločnosť. Celkovo 86% účastníkov prieskumu tak jednoznačne označilo uplácenie a korupciu. Tento výsledok potvrdzuje, že tejto oblasti prisudzujú nielen bežní občania, ale aj organizácie, veľkú pozornosť a je pre nich kľúčovým faktorom pre budovanie transparentného a etického podnikania.

Prieskum uskutočnili nasledujúce organizácie (uvedené v abecednom poradí):

ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants) je jednou z najväčších a najrýchlejšie rastúcich globálnych profesijných účtovníckych organizácií, ktorá má viac ako 362 000 študentov a 131 500 členov v 170 krajinách sveta. Na Slovensku má ACCA 1 100 členov a študentov a ich počet sa každý rok zvyšuje. ACCA ako vôbec prvá profesijná organizácia začala skúšať na základe IAS/IFRS (Medzinárodné štandardy účtovníckeho výkazníctva). Syllabus kvalifikácie ACCA bol uznaný Organizáciou spojených národov ako základ pre globálnu kvalifikáciu účtovníkov. Hlavný dôraz v novej, tzv. hlavnej kvalifikácii ACCA sa kladie na profesné hodnoty, etiku a kontrolnú a správnu činnosť. ACCA poskytuje viac ako 100 rokov systém vzdelávania v oblasti účtovníctva a financií. Profesná kvalifikácia ACCA je určená všetkým, ktorí si chcú zlepšiť svoje kariérne možnosti v oblasti financií a účtovníctva.

Surveillance [sər-vā-lə-jən(t)s] je špecializovanou spoločnosťou zameranou na detekciu, vyšetrovanie a prevenciu podvodov. Medzi základné služby patrí odhaľovanie podvodných schém formou forenzných auditov, vypracovávanie investigatívnych správ o pozadí subjektov a vytváranie a implementácia preventívnych programov proti vzniku podvodov. Surveillance združuje skúsených forenzných špecialistov, ktorí pracovali tak pre významné globálne spoločnosti, ako aj pre miestne firmy v Českej a Slovenskej republike. Experti Surveillance sú členmi rešpektovanej Association of Certified Fraud Examiners a Českého institutu interných auditorů.

Audítorská a poradenská spoločnosť TPA Horwath je súčasťou Crowe Horwath International, celosvetovej siete audítorských a poradenských spoločností patriacej do svetového TOP 10 v odvetví profesionálnych audítorských a poradenských služieb. Crowe Horwath International je vo svete zastúpená vo všetkých veľkých mestách a regiónoch, pričom má 433 pobočiek a viac ako 20 000 zamestnancov v 105 krajinách na svete. Svojim klientom poskytuje vysoko kvalitné a profesionálne služby z oblasti auditu, účtovného a daňového poradenstva, podnikových financií a poradenstva pri riadení firiem. Slovenská kancelária stredoeurópskej skupiny TPA Horwath funguje od roku 2001, pričom skupina TPA Horwath na trh vstúpila prevzatím slovenskej audítorskej spoločnosti existujúcej od roku 1993. Skupina TPA Horwath patrí s viac ako 900 zamestnancami v strednej Európe medzi popredné audítorské a poradenské spoločnosti. Na Slovensku TPA Horwath zamestnáva viac ako 80 zamestnancov, z toho dvoch licencovaných audítorov, štyroch daňových poradcov a troch pracovníkov s kvalifikáciou ACCA získanou vo Veľkej Británii.

Kontakty

Prieskum o výskyte podvodov na Slovensku za rok 2009 vypracoval forenzný tím spoločností Surveillance, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o., ktorý sa špecializuje na detekciu, vyšetrovanie a prevenciu podvodov. Hlavní pracovníci tohto tímu sú Ján Lalka, Managing Director spoločnosti Surveillance, s.r.o. a Ivan Paule, Audit Partner spoločnosti TPA Horwath A&A, s.r.o.

V prípade Vašich otázok alebo ďalšieho záujmu o služby v oblasti detekcie a prevencie podvodov, prosím, kontaktujte nás na nasledujúcich adresách:

Ing. Ján Lalka, CFE

Managing Director
Surveillance, s.r.o.

Budečská 29, 120 00, Praha 2
Mobil: +420 737 235 595
Email: jan.lalka@surveillance.com

<http://www.surveillance.com>

Ing. Ivan Paule, FCCA

Audit Partner
TPA Horwath A&A, s.r.o.

Pribinova 25/4195, 811 09, Bratislava
Telefón: +421 (2) 2067 8928
Fax: +421 (2) 2067 8913
Email: ivan.paule@tpa-horwath.sk

<http://www.tpa-horwath.sk>

Kateřina Beneřová

Riaditeľka pre Českú republiku, Slovensko a Maďarsko
The Association of Chartered Certified Accountants

Na Příkopě 9/11, 110 00 Praha 1
Telefón: +420 222 240 855
Fax: +420 224 239 720
Email: katka.benesova@cz.accaglobal.com

www.accaglobal.com

Autorské práva k materiálom nachádzajúcim sa v tomto prieskume vlastní spoločnosť Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o. Časť prieskumu, ktoré môžu byť primerane potrebné pre Vaše osobné použitie, je možné kopírovať len za predpokladu, že k takejto kópii pripojíte príslušné údaje o vlastníckovi informácií a obmedzenia zodpovedností, ktoré sú súčasťou originálu. Takéto kópie je zakázané akýmkoľvek spôsobom reprodukovat', upravovat', doplnat' alebo rozširovat' bez ohľadu na účel použitia.

Spoločnosť Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o. zhromaždili informácie, vyhodnotili ich a zhrnuli výsledky do konečnej správy na základe odpovedí získaných od jednotlivých oslovených účastníkov prieskumu. Vzorka účastníkov nemusí byť reprezentatívna a nemusí poskytovať objektívny obraz o celkovom rozšírení podvodov na Slovensku prípadne v jednotlivých odvetviach hospodárstva.

Vzhľadom na to, že jednotliví respondenti tohto prieskumu mohli uvádzať odpovede podľa svojho presvedčenia a znalostí, nie je možné, aby spoločnosť Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o. niesli zodpovednosť za chyby, nesprávne alebo skreslené informácie, ktoré sa mohli v tomto prieskume vyskytnúť.

Odpovede jednotlivých respondentov, t.j. hodnotenie situácie v spoločnosti daného účastníka prieskumu, mohli byť subjektívnym názorom konkrétnej osoby, ktorá tento dotazník vyplnila. Je možné, že iná osoba v spoločnosti by mohla mať iný názor a mohla uviesť odlišné odpovede na otázky uvedené v dotazníku k tomuto prieskumu.

Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o. sa v plnom zákonom rozsahu vzdávajú všetkých záruk vo vzťahu k presnosti informácií obsiahnutých v ktorejkoľvek časti tohto prieskumu a záverov z neho vyplývajúcich, a neponesú zodpovednosť za žiadne straty alebo škody, ktoré môžu byť spôsobené používaním týchto informácií a rozhodnutiami užívateľov na základe výsledkov tohto prieskumu.

Nikto by nemal používať túto správu a informácie v nej uvedené na uskutočnenie profesionálnych rozhodnutí bez ďalšej konzultácie so špecialistami na oblasť riadenia rizika výskytu podvodov.

© 2009 Surveilligence, s.r.o. a TPA Horwath A&A, s.r.o. Všetky práva vyhradené.